OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

LAUSUNTO

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja
Erityisasiantuntija Mariia Suominen

26.2.2025

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä (HE 3/2025 vp) eduskunnalle laiksi ajoneuvolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa hallituksen esityksestä (HE 3/2025 vp) eduskunnalle laiksi ajoneuvolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi.

Oikeusministeriö on lausunut asiassa esityksen valmistelun aikana. Oikeusministeriön esittämät huomiot ovat liittyneet henkilötietojen suojaan, erityisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen liikkumavaran käyttämiseen, salassapitosääntelyyn sekä rikosrekisteritietojen tarkastamiseen ja siitä aiheutuviin vaikutuksiin Oikeusrekisterikeskukselle. Jatkovalmistelussa esitystä on täydennetty ja täsmennetty ja oikeusministeriön esiin nostamat seikat on huomioitu hyvin valmistelussa.

Henkilötietojen suoja

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi muun muassa ajoneuvolain (82/2021) (1. lakiehdotuksen 203 a §), rikosrekisterilain (770/1993) (2. lakiehdotuksen 6 c §), ajoneuvojen katsastustoiminnasta annetun lain (957/2013) (3. lakiehdotuksen 48 § ja 49 §) ja ajoneuvojen yksittäishyväksynnän järjestämisestä annettua lain (958/2013) (4. lakiehdotuksen 28 §) säännöksiä, joissa olisi kyse EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 (jäljempänä yleinen tietosuoja-asetus) soveltamisalaan kuuluvasta henkilötietojen käsittelystä.

Oikeusministeriö kiinnitti esitysluonnokseen antamassaan lausunnossa huomiota siihen, että henkilötietojen käsittelylle on oltava aina tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukainen oikeusperuste. Kun kyse on yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvasta henkilötietojen käsittelystä, yleistä tietosuoja-asetusta tarkentava kansallinen lainsäädäntö on mahdollista vain silloin, kun yleinen tietosuoja-asetus nimenomaisesti jättää jäsenvaltioille kansallista sääntelyliikkumavaraa. Silloin kun henkilötietojen käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtiin, jäsenvaltiot voivat käyttää 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua sääntelyliikkumavaraa ja antaa asetusta täsmentävää sääntelyä. Tällaisen erityissääntelyn on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeassa suhteessa sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Oikeusministeriö huomautti lisäksi lausunnossaan, että säädettäessä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen sekä rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien tietojen käsittelystä, tietosuoja-asetuksen edellyttämistä suojatoimista tulee aina sisällyttää selkeä arviointi ja kuvaus hallituksen esityksen perusteluihin.

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Esitystä on täydennetty jatkovalmistelussa henkilötietojen käsittelyperusteen osalta. Ajoneuvolain 203 a §:n mukainen rikosrekisteritietojen käsittely perustuisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan (rekisterinpitäjän lakisääteinen tehtävä). Koska kyse on rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvistä tiedoista, sovellettavaksi tulee myös tietosuoja-asetuksen 10 artikla. Esityksen mukaan kyseisten tietojen käsittelyyn sovellettaisiin tietosuojalain (1050/2018) 7 §:n 1 momentin 2 kohtaa, jonka sisältämän viittaussäännöksen nojalla rikostuomioihin ja rikoksiin liittyviä tietoja voidaan käsitellä, jos tietojen käsittelystä säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä (tietosuojalain 6 § 1 momentin 2 kohta). Edelleen käsittelyn perusteena olisi nyt ehdotettavan ajoneuvolain 203 a §. (s. 24 ja 32) Säätämisjärjestystä koskevissa perusteluissa on kuvattu kansallisen liikkumavaran käyttämistä (s. 32). Lisäksi säätämisjärjestystä koskevia perusteluja on täydennetty jatkovalmistelussa tarvittavalla oikeasuhtaisuusarviolla sekä sääntelyn välttämättömyyttä koskevalla arviolla (s. 33-34).

Esitykseen on myös lisätty jatkovalmistelussa asianmukainen arvio suojatoimista. Esityksen mukaan rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien henkilötietojen käyttöalan rajoitusten lisäksi tietosuoja-asetuksen 10 artiklan edellyttämät asianmukaiset suojatoimet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi toteutuisivat tietosuojalain 6 §:n 2 momentissa säädetyillä suojatoimilla. Lisäksi rikosrekisteritietojen poistamisesta säilytysajan päätyttyä säädettäisiin ajoneuvolaissa. Arviointilaitosten tulee rekisterinpitäjinä näin ollen käytännössä toteuttaa asianmukaiset ja riittävät tietosuojalain 6 §:n 2 momentin mukaiset henkilötietojen suojatoimet sekä noudattaa muitakin suojatoimenpiteitä, joita autojen ja niiden perävaunujen puiteasetuksesta sekä nyt ehdotettavasta laista seuraa. (s. 25 ja 33)

Lisäksi esitystä on täydennetty jatkovalmistelussa myös sakkorekisteritietojen käsittelyperusteen osalta. Liikenne- ja viestintäviraston sakkorekisteritietojen käsittely perustuisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan (rekisterinpitäjän lakisääteinen tehtävä). Ehdotukset eivät sisältäisi erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyä, koska rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja ei pidetä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvina tietoina, mutta kuitenkin valtiosääntöisesti arkaluonteisina. Rikostietojen käsittely on yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklan nojalla sallittua vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan EU-oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä. (s. 35)

Esityksen säännöskohtaisia perusteluja sekä säätämisjärjestystä koskevia perusteluja on täydennetty oikeusministeriön esitysluonnokseen antamassa lausunnossa esitettyjen huomioiden mukaisesti.

Tiedonsaantioikeudet ja salassapitosääntely

Oikeusministeriö esitti esitysluonnokseen antamassaan lausunnossaan arvioitavaksi, tulisiko 3. lakiehdotuksen 48 §:n tiedonsaantioikeuden laajentamisesta sakkorekisterin tietoihin huomioida nykyisen ajoneuvojen katsastustoiminnasta annetun lain 49 §:n salassapitosäännöksissä. Lausunto on huomioitu lisäämällä kyseiseen pykälään myös sakkorekisteritietoja koskeva salassapitovelvollisuus.

Rikosrekisteritietojen tarkastaminen ja vaikutukset Oikeusrekisterikeskukselle

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikosrekisterilakia lisäämällä lakiin uusi 6 c §. Pykälässä säädettäisiin henkilön oikeudesta saada itseään koskeva rikosrekisteriote moottoriajoneuvojen ja niiden perävaunujen sekä tällaisiin ajoneuvoihin tarkoitettujen

järjestelmien, komponenttien ja erillisten teknisten yksiköiden hyväksynnästä ja markkinavalvonnasta, asetusten (EY) N:o 715/2007 ja (EY) N:o 595/2009 muuttamisesta sekä direktiivin 2007/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/858 X liitteen 3 lisäyksessä tarkoitetun riippumattoman toimijan hyväksynnän tai työntekijän luvan myöntämistä sekä hyväksynnän ja luvan edellytysten täyttymisen tarkastamista varten. Oikeusministeriöllä ei ole huomioita esitettyyn uuteen pykälään.

Esityksessä arvioidaan myös tähän tarkoitukseen pyydettävien rikosrekisteriotteiden määrää. Esitetystä muutoksesta Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuvat kustannukset on asianmukaisesti esitetty.